

La Comédiathèque

Karantin

Jean-Pierre Martinez

comediatheque.net

Tekst ove drame može se besplatno preuzeti. Međutim, prava na izvođenje, koja predstavljaju pravičnu naknadu za autorov rad, zakonska su obaveza. Bez obzira na to da li ste amaterska ili profesionalna pozorišna grupa, morate zatražiti odobrenje za izvođenje drame i platiti odgovarajuću autorsku naknadu za produkciju. Za kontakt sa Jean-Pierreom Martinezom i podnošenje zahteva za odobrenje za izvođenje jednog od njegovih dela:
<https://jeanpierremartinez.net/en/contact-2/>

Karantin

Jean-Pierre Martinez

Prevod i adaptacija na srpski: autor

Četvoro ljudi koji se međusobno ne poznaju protiv svoje volje nađu se u karantinu u prostoru za koji se ispostavlja da je napušteno pozorište. Iza zamišljenog staklenog zida posmatraju ih ljudi (publika). Navodni bolesnici se pitaju: kojim su se virusom mogli zaraziti? Šta im zapravo preti? Kada će se i kako sve ovo završiti? Malo-pomalo postaje jasno da se radnja odvija u bliskoj budućnosti u kojoj Veliki Brat ima potpunu vlast i da razlog karantina možda nije isključivo medicinske prirode.

Likovi:

Dom

Pat

Max

Sam/Kim

Pol likova nije presudan, a uniseks, gotovo uniformisan izgled karakterističan je za sve likove. Glumci tokom predstave mogu i da menjaju uloge, pri čemu je svaka uloga označena kostimom (plava, ružičasta ili zelena bolnička odeća pacijenata, beli mantil medicinskog osoblja, crno odelo u maoističkom stilu). U ovoj verziji Dom i Max su muškarci, a Pat i Sam/Kim žene.

Prvi čin

Scena može ostati prazna, osim jedne ili dve stolice. Dom ulazi nesigurnim korakom. Na sebi ima bolničku odeću kakvu nose pacijenti (plavu, ružičastu ili zelenu). Zbunjeno gleda oko sebe, a zatim sa zaprepaštenjem primećuje publiku i prilazi joj, posmatrajući je zabrinuto. Pat, obučena isto kao on, ulazi iza njega.

Pat – Dobar dan.

Iznenaden, Dom se trgne, okrene i ugleda Pat.

Dom – Preplašili ste me...

Pat – Izvinite... Znači, i vi ste...?

Dom – Da...

Neprijatna tišina.

Pat – Već smo se negde videli, zar ne?

Dom – Mislim da smo bili u istom vagonu.

Pat – Vagon 13, zar ne! Ne znam ima li to ikakve veze...

Dom – Veze? Mislite s brojem 13?

Pat – S tim što smo oboje ovde! Zato što smo bili u istom vagonu...

Dom – Ne znam. Zapravo uopšte ne znam zašto smo ovde.

Pat – Ni ja. Ništa mi nije jasno. Kad sam izašla iz voza, dvojica službenika zatražila su da pođem s njima...

Dom – Jeste li sigurni da su bili policajci?

Pat – Mislim da jesu... Nosili su maske. Zapravo, ne maske... Mislim, one kakve se nose u bolnici. Smestili su me u kola Hitne pomoći i...

Dom – U kola Hitne pomoći, jeste li sigurni? Jer ako su bili policajci...

Pat – Recimo onda... u kombi.

Dom – U medicinski opremljen policijski kombi.

Pat – Tako nekako... Dovedi su me ovamo i... rekli mi da čekam. A vas?

Dom – Isto... Znači, ni vama ništa nisu rekli.

Pat – Rekli su mi da čekam.

Dom – A... niste čuli ništa drugo?

Pat – Ne... *(Pauza.)* Mislim da je neko spomenuo reč karantin.

Dom – Aha...?

Pat – I vi ste to čuli?

Dom – Ne baš...

Pat – To je najverovatnije, zar ne?

Dom – Karantin, da... Šta bi drugo moglo biti?

Pat – To bi objasnilo maske.

Dom – Da... A šta ćemo sada?

Pat – Čekamo... Tako su nam rekli, zar ne? Rekli su da čekamo.

Pauza.

Dom – Karantin... Ako zaista potraje četrdeset dana... Nadam se da će nam pre toga nešto objasniti.

Pat – Kaže se karantin, ali... ne mora nužno trajati toliko dugo. Zavisi od bolesti.

Dom – Mislite da je reč o bolesti?

Pat – O čemu bi drugom bila reč? Ako su nas stavili u karantin...

Dom – Da... Mora da je neki virus.

Pat – Vrlo zarazan, pretpostavljam.

Dom – Da... verovatno.

Pat – Ja ne osećam nikakve simptome. A vi?

Dom – Ne, ni ja.

Pat – Doduše... to ne znači da nismo bolesni. Zavisi od vremena inkubacije.

Dom – Vi ste lekarka?

Pat – Računarka.

Dom – Računarka?

Pat – Nekad se, mislim, govorilo informatičarka.

Dom – Aha... Znači, razumete se u viruse...

Pat – Pre svega imam troje dece... A vi?

Dom – Nemam dece.

Pat – Ne, mislila sam... ni vi niste lekar.

Dom – Ja sam instruktor.

Pat – Instruktor...

Dom – Nekad se, mislim, govorilo profesor. Sutra će valjda reći... dreser.

Pat – Jasno...

Dom – Aha? I šta vam je jasno?

Pat – Ne, htela sam da kažem... o virusima znate još manje od mene...

Pauza.

Dom – Znači, vreme inkubacije zavisi od virusa?

Pat – Naravno... Ponekad se prvi simptomi pojave nedelju dana nakon zaraze. Ponekad pre, ponekad posle.

Dom – Za nekoga ko nije lekar prilično dobro poznajete širenje epidemija...

Pat – Rekla sam vam, imam troje dece. Kad se jedno razboli, retko se dogodi da se i drugo dvoje ne razbole nekoliko dana posle.

Dom – Ali mi nismo bolesni!

Pat – Možda smo zarazni mnogo pre nego što se sami razbolimo.

Dom – Da... Ako smo uopšte nosioci virusa.

Pat – Zato smo valjda u karantinu... Ali sigurno će nam sve objasniti.

Dom – Da, sigurno...

Ulazi Max, obučen isto kao i oni.

Dom – Ah... Što je više ludaka, to je veselije...

Pat – Što je više ludaka?

Dom – Nekad se govorilo: što je više ludaka, to je veselije... Ma ništa...

Pat – Možda nam gospodin može reći nešto više.

Max, vidno zbunjen, prilazi publici.

Dom – Ne bih se kladio. Ne izgleda baš prisebno.

Pat – Dobar dan.

Max – Ah, dobar dan... Ja... I ja sam upravo stigao...

Dom – Kako znate da smo mi upravo stigli?

Max – Molim?

Dom – Rekli ste: i ja sam upravo stigao. Kako znate da smo mi upravo stigli? Mogli bismo biti ovde već nedeljama...

Max – Ovde ste već nekoliko nedelja?

Pat – Upravo smo stigli.

Max – Aha... Kao i ja, dakle... Pa to sam i rekao.

Pat – Da...

Max – A... znate li zašto smo ovde?

Dom – Nadali smo se da ćete nam vi to reći...

Max – Nemam pojma... Pokupili su me čim sam izašao iz voza, bez ikakvog objašnjenja. Kao da ja nemam pametnijeg posla.

Pat – A tek ja... Troje dece čeka me kod kuće. Da ne spominjem muža. A vi?

Max – Nisam oženjen. Samo sam skoknuo na jug da posetim majku u bolnici.

Dom – I ona je bolesna?

Max – Slomila je vrat bedrene kosti.

Pat – To barem nije zarazno...

Max – Da, ali ko će meni platiti ovo vreme? Imam dva posla koja moram da završim do kraja nedelje...

Pat – Možda ćemo dobiti neku naknadu. Vi ste zanatlija?

Max – Vodoinstalater.

Dom – A kad vam jedan treba, nikad ga ne možete naći...

Max – Molim?

Dom – Ma ništa...

Pat – Vodoinstalater... Tu sam reč već čula, ali više ne znam šta tačno znači.

Dom – Danas se kaže serviser.

Pat – Aha...

Dom – Gospodin je specijalizovani serviser. Popravlja cevi, odvode, slavine... Vodoinstalater, kako se nekad govorilo.

Max – Tako je.

Dom – Znači, ni vi ne znate zašto su nas zatvorili ovde?

Pat – Mislite da smo zatvoreni?

Dom – Zatvoreni ili ne, ako smo u karantinu, ne smemo napolje, zar ne?

Max – Dakle, mislite da smo u karantinu?

Dom – Prema rečima gospođe stručnjakinje, nosioci smo virusa i zarazni smo. Zato su nas izolovali.

Max – Virus? Koji virus?

Pat – Pa... sigurno neki nepoznat virus. Inače bi već postojala vakcina i ne bi nas stavili u karantin.

Max – Dobro... Ali zašto baš mi? Znate li?

Pat – Mora da smo, a da to nismo znali, bili u kontaktu s nekom bolesnom osobom... Rekli ste da ste posetili majku u bolnici?

Max – Zbog preloma!

Pat – Da... Ali bolnice su pune virusa, zar ne? To svi znaju...

Max – Sad će još ispasti da sam ja kriv...

Dom – Ne uzrujavajte se, čoveče. Niko vam ništa ne predbacuje.

Pat – A ako ćemo ovde biti zatvoreni nedeljama, bolje da se držimo zajedno.

Max – Mislite da će nas držati ovde nedeljama?

Pat – Ne znamo. Zasad ne znamo ništa.

Pauza.

Max – A vi, kako ste?

Pat – Dobro... Radije bih se odmah vratila kući mužu i deci, ali...

Max – Ma nije me briga za to. Hoću da kažem... osećate li se bolesno?

Pat (*uvređeno*) – Zasad ne.

Max – A vi?

Dom – Dobro sam. Ali... hvala vam što brinete za moje zdravlje.

Max – Ni ja... Ja sam u odličnoj formi.

Dom – Odlično, odlično... Baš nam je drago zbog vas...

Max ponovo pogleda oko sebe.

Max – Znate li gde smo tačno?

Dom – Ne... Iz mrtvačkih kola koja su nas dovezla ništa se nije videlo. Zavesu su bile navučene.

Max – Bila su to mrtvačka kola, sigurni ste?

Dom – Jesam li to rekao? Ne, hteo sam da kažem sanitetsko vozilo, naravno.

Pat – Vozili smo se jedva petnaest minuta. Ne možemo biti daleko od železničke stanice...

Max – Da... ali ovo nije bolnica.

Pat – Nije... Ali zasad nismo ni bolesni.

Max – Čudno... Kakvo je ovo mesto...? (*Obilazi scenu, a lice mu se ukoči kad ugleda publiku.*) A ko su ovi?

Pat – Ovi? Koji?

Max (*pokazuje prema publici*) – Ovi!

Pat prilazi i škilji prema gledalištu.

Pat – Ništa ne vidim... Od tih svetala... Zaslepljuju me...

Max – Tamo! Svi ti ljudi koji nas gledaju!

Pat (*ugledavši publiku*) – Ma... šta je ovo...? (*Domu.*) Jeste li videli?

Dom – Jesam... To je prvo što sam video kad sam ušao.

Pat – Mogli ste nam reći!

Dom – Šta?

Pat – Da nas gledaju! Da nas slušaju!

Dom – Ispalo mi je iz glave... Šta bi to promenilo? Nismo ništa skrivili, zar ne? I nismo rekli ništa loše...

Pat – Nadam se...

Max – Ja nisam rekao baš ništa.

Pat – Ovo je noćna mora...

Max – Mislite da nas čuju?

Dom – Mislim da su upravo zato ovde.

Max – Da nas slušaju?

Pat – U svakom slučaju da nas posmatraju. Na posmatranju smo. Da vide kako će se bolest razvijati...

Max – Čudno. Mi njih ne čujemo.

Dom – Možda zato što ništa ne govore.

Pat – Ili su iza stakla.

Max – Iza stakla?

Pat – Kao u sobi za ispitivanje, znate... (*Škilji prema reflektorima koji je zaslepljuju.*) I s tim svetlima koja nam tuku ravno u oči...

Dom – Nikad se nisam našao u sobi za ispitivanje. Barem ne pre danas.

Pat – Ma znate na šta mislim. S dobre strane stakla vidite ljude, a oni vas ne vide.

Max – Ljude?

Pat – Osumnjičene!

Max – Da, ali ovde ih mi vidimo.

Dom – U jedno sam siguran: ako se ikada nađem u sobi za ispitivanje, sigurno neću biti s dobre strane.

Max – S dobre strane...? A koja je to?

Dom – Dobra strana stakla! Ona s koje vidiš, a niko te ne vidi...

Max – Znači, po vama će njih ispitivati... a mi smo ovde da gledamo.

Pat – U pravu ste, to nema smisla. Mi nismo policajci...

Dom – Ako vi tako kažete...

Pat – Molim?

Dom – Vidim da se prilično dobro razumete i u sobe za ispitivanje...

Pat – Šta time hoćete da kažete?

Dom – Ne znam... O virusima znate sve ili gotovo sve... Znate kako izgleda soba za ispitivanje. Nisu vas valjda oni poslali?

Pat – Oni? Ne razumem...

Max – Mogli biste biti ubačena agentkinja. Mislim da gospodin upravo to pokušava da kaže. Špijunka, ako vam je draže...

Pat – Mislim da svi polako ludimo. Ti ljudi su sigurno lekari. Tu su da posmatraju razvoj naše bolesti, a da se sami ne zaraze.

Max – Najbolje da se pravimo da ih nema.

Dom – Tako je. Pravimo se da je sve normalno... Kao da nismo zamorčici u laboratoriju, koje dan i noć posmatra stotinu stručnjaka da vide koliko će nam trebati da umremo i na koji način...

Sam ulazi iza njih, obučena isto kao i ostali.

Sam – Dobar dan...

Pat – Možda nam gospođa može nešto objasniti... Dobar dan, jeste li vi lekarka?

Sam – Ja sam informatorka.

Pat – Informatorka?

Dom – Nekad se, mislim, govorilo novinarka.

Max – Aha... Dakle, vi ste kao i mi.

Sam – Svi ste vi informatori?

Max – Ne... Hoću da kažem, vi ste kao i mi... Ne znate zašto su nas doveli ovamo.

Sam – Žao mi je, ali nemam pojma. Samo, čim sam izašla iz voza...

Dom – Da, dobro, znamo već...

Sam – Odgovaram vam... Ako znate, zašto me onda pitate?

Max – Ali ne znamo ništa, upravo smo vam rekli!

Sam – Ne morate se odmah ljutiti.

Max – Izvinite, u pravu ste.

Sam – Dakle, izašla sam iz voza i... policajci su me doveli ovamo. Nemam nikakvu drugu informaciju. Uopšte ne znam zašto su nas priveli.

Dom – Jesu li vam rekli da je reč o hapšenju?

Sam – Ne izričito, ali...

Pat – Ja sam pre čula reč karantin. Barem sam tako shvatila.

Sam – Možda su samo rekli da ćete ovde provesti četrdeset dana...

Dom – To nam je baš pomoglo...

Sam – Ako su nas zadržali, sigurno za to postoji dobar razlog.

Dom – Aha, sad smo dakle u policijskom pritvoru?

Sam – Izvinite... Htela sam da kažem na posmatranju...

Pat malo stiša glas i diskretno pokaže prema publici.

Pat – Znači, ni vi ne znate ko su svi ti ljudi koji nas gledaju...

Sam primeti publiku, ali ne pokazuje iznenađenje.

Sam – Ne...

Max – Dakle, i vi ste bili u tom vozu?

Sam – Vagon 13. Sedište 40. A vi?

Pat – 42.

Max – 41.

Dom – 43.

Sam – Znači, sedeli smo jedni pored drugih.

Pat – Ili jedni nasuprot drugima.

Sam – To bi moglo objasniti kako nas je zarazila ista osoba... Ali ko?

Sumnjičavo pogleda ostalo troje. Opšta zbunjenost.

Pat – Kako izgledamo u ovoj bolničkoj odeći... Kao da smo u ludnici.

Max – Ali ludilo nije zarazno... je li?

Sam – Svejedno ćemo izbegavati svaki fizički kontakt.

Dom – Aha, znači nameravali ste...

Pat – Izbegavaćemo i kašljanje. Ili ćemo barem staviti ruku preko usta.

Dom – A zašto nam onda nisu dali maske? Ako smo zarazni.

Pat – Verovatno smatraju da među nama nema smisla. Ako smo već svi osuđeni...

Sam – Osuđeni?

Pat – Izvinite, htela sam da kažem zaraženi.

Max – U tom slučaju nema smisla ni stavljati ruku preko usta kad kašljemo.

Dom – Onda se možemo i dodirivati, zar ne?

Sam – Mogli bismo bar da se predstavimo pre toga. (*Pruža Domu ruku.*) Sam.

Nakon kratkog oklevanja Dom joj pruži ruku.

Dom – Dom.

Isto učini i s ostalima.

Pat – Pat.

Max – Max.

Svi se rukuju pomalo nelagodno. Odjednom se začuje šum iz zvučnika, a zatim glas van scene.

Glas – Dobar dan svima. Čujete li nas?

Kratka zbunjenost.

Sam – Potvrdno. Čujemo vas pet od pet.

Dom – Recimo ipak četiri od pet.

Glas – Pre svega, molimo vas da nam oprostite zbog svih neprijatnosti, koje su, nažalost, bile nužne zbog krize s kojom smo svi suočeni. Morali smo hitno da reagujemo. Nismo imali vremena da vam jasno objasnimo razloge vašeg pritvaranja... Hoću da kažem, zadržavanja u ovom prostoru za izolaciju, kako bi se izbegao svaki kontakt sa spoljnim svetom...

Pat – Možemo li sada bar da saznamo o kakvoj je tačno zdravstvenoj krizi reč?

Glas – Malo je teško objasniti preko zvučnika. Ali ne brinite. Uskoro ćemo vam doći. Do tada ćemo se pobrinuti da vam ništa ne nedostaje. U holu su frižider i dobro snabdeveni ormarići, pa ćete imati šta da jedete. Tu su i vrata koja vode u hodnik sa sobama, a svaka ima kupatilo i minibar. Sve je prilično skromno, ali videćete, ima svega što vam treba...

Dom – Sve što nam treba?

Glas – Ima čak i stoni fudbal.

Max – Možemo li bar da znamo koliko će sve ovo trajati?

Pat – Muž i deca čekaju me kod kuće. Zapravo, pre svega deca...

Glas – Ne brinite. Vaše porodice, poslodavci ili klijenti su obavešteni. Želimo vam prijatan boravak i vidimo se uskoro.

Ponovo se začuje šum, a zatim tišina.

Pat – Prijatan boravak?

Dom – Eto... To je sve... Preostaje nam samo da ćutimo i čekamo...

Sam – Ovo je suludo...

Svi su zapanjeni.

Pat – Nazvaću muža. Barem da ga obavestim. (*Vadi mobilni telefon.*) A možda napolju imaju više informacija... (*Pritisne dugme i lice joj se ukoči.*) Nemam signala... A vi?

Dom vadi mobilni telefon.

Dom – Ni ja.

Sam – Mora da koriste ometač signala...

Max – Ali zašto?

Zbunjena tišina.

Pat – Znači, stvarno smo odsečeni od sveta...

Dom – Šta ćemo?

Sam – A šta možemo?

Pauza.

Max – Mogli bismo nešto pojesti.

Dom – Molim?

Max – Rekli su nam gde je hrana.

Dom – Znači, drže nas ovde zatočene, a da ni ne znamo zašto, bez ikakve mogućnosti komunikacije sa spoljnim svetom, a on misli samo na jelo...

Max – Imate bolju ideju?

Dom – Nemam...

Max – Onda vi radite šta hoćete, a ja sam gladan kao vuk...

Izlazi. Ostalo troje se pogleda.

Sam – Istina je da sam i ja malo gladna...

Izlazi.

Dom – Šta vi mislite?

Pat – Uostalom... kakve bismo koristi imali od toga da umremo od gladi.

Izlazi. Nakon kratkog oklevanja Dom krene za njom. Mrak.

Drugi čin

Svetlo se vraća na scenu. Dom i Pat hodaju amo-tamo poput lavova u kavezu. Max ih ravnodušno posmatra dok jede komad pizze.

Pat – Zar nas pre nije bilo četvoro?

Dom – Jeste...

Pat – Četvrta je nestala...

Dom – Kako se ono zvala?

Max – Kim.

Pat – Kim?

Dom – Mislim da je bila Sam.

Max – Sam, da...

Dom – Šta su joj mogli uraditi?

Max – Možda su je pustili.

Pat – Pustili su je? A zašto onda nisu i nas?

Dom – Ili je umrla...

Pat – Umrla? Hoćete reći... od te bolesti?

Dom – Ne znam. (*Maxu.*) Šta vi mislite?

Max – Da, možda je umrla.

Pat – Vidim da vam to nije pokvarilo apetit...

Pauza.

Dom – Koliko smo već ovde?

Pat – Rekla bih nedelju dana, zar ne?

Max – Tačno sedam dana.

Pat – Pa da, upravo sam to rekla... Nedelju dana. Imam osećaj da ludim.

Dom – I ja.

Pat – Još nismo za ludnicu. Ali zatvoreni već jesmo.

Max – Uostalom, rekli su nam da ostanemo ovde.

Dom – Oni? Ko su oni?

Max – Vlast. Mislim, zdravstvene vlasti. Rekli su preko zvučnika. Niste čuli?

Pat – To je samo anoniman glas iz zvučnika...

Dom – Tačno. Šta mi zapravo znamo? Možda su nas oteli...

Max – Policajci?

Pat – Možda su bili lažni policajci. Imali su maske...

Max – Zašto bi nas neko oteo?

Dom – Da traže otkupninu od naših porodica? Ja nemam nikoga... A pretpostavljam da ni vi niste milijarderi.

Pat – Imam samo stan koji je zapravo vlasništvo banke dok ne otplatim kredit za pedeset godina. Ne verujem da bi moja banka platila otkupninu da me oslobodi... samo zato da mogu da nastavim da otplaćujem kredit.

Dom – Osim toga, niko nije tražio otkupninu.

Max – Barem koliko ja znam.

Dom – Otmičari su valjda shvatili da smo loši klijenti pa su otišli. I zaboravili da nas puste...

Pat – Ili je ovo talačka kriza. Takve stvari često dugo traju. Ponekad godinama.

Max – Talačka kriza?

Pat – Zašto ne? Imaju neke zahteve i prete da će nas ubiti ako im vlasti ne daju ono što traže.

Max – U tom slučaju loše vam se piše.

Dom – Vama?

Max – Ne, hoću reći... nama. Loše nam se piše. Vlasti već odavno ne popuštaju učenama terorista. Čak ni kada su životi talaca ugroženi.

Pauza.

Pat – Mislim da polako počinjemo da buncamo... Ne, ovo je samo karantin i gotovo.

Dom – Mislite?

Pat – U svakom slučaju radije verujem u to. Da ne poludim...

Max – U pravu ste. Ne treba na sve gledati crno.

Pat – Najvažnije je da niko nije bolestan... Ako je ovo zaista karantin, na kraju će nas pustiti...

Max – Kakvim smo se to zlom mogli zaraziti?

Dom – Zanimljivo. Rekli ste kakvim zlom, a ne kakvom bolešću.

Pat – Čime bismo se drugim mogli zaraziti osim bolešću?

Max – Ne znam... Samo sam tako rekao... Šta vi mislite?

Dom – Ništa. Ne mislim ništa. A i da nešto mislim, ne bih to rekao vama.

Pat se okrene prema publici.

Pat – A i oni su još uvek tu...

Max – Možda ni oni ne mogu otići.

Pat – Drže li i njih kao taoce, kao nas?

Dom – Ako mogu slobodno otići, stvarno ne razumem zašto to već nisu učinili.

Max – Da... Jer se ovde ne dešava baš ništa naročito zanimljivo.

Pat – Kao da smo u rijaliti-programu. Na kraju ćemo čak i mi početi da se dosađujemo...

Doktorka Kim ulazi iza njih. Tumači je ista glumica koja je ranije igrala Sam. Nosi crno odelo u maoističkom stilu i osmeh televizijske voditeljke.

Kim – Dragi prijatelji, dobar dan!

Ostalo troje se iznenađeno okrene.

Pat – Ne nosi istu bolničku odeću kao mi. Mora da je lekarka.

Dom – Čudno, lice mi je nekako poznato...

Pat – I meni se čini da sam je već negde videla.

Max – Možda će nam konačno objasniti šta radimo ovde...

Dom – Konačno!

Pat – Dobar dan, doktorka. Znači, sad nas puštate?

Kim – Još ne sasvim...

Dom – Mogli biste nam najpre reći ko ste i zašto smo ovde.

Kim – Ja sam... vaša reformatorka.

Pat – Reformatorka?

Kim – Ovde sam da vas vratim u formu.

Pat – Mislim da se to nekad zvalo inkvizitorica.

Dom – A sutra će se zvati spasiteljica.

Pat – Ali jeste li vi lekarka?

Kim – U svakom slučaju, doktorka sam... Ja sam doktorka Kim. I ovde sam da vas izlečim.

Dom – Da nas izlečite?

Kim – Recimo... da vas vratim na pravi put. Put ozdravljenja...

Pat – A kako to nameravate da uradite?

Kim – Tako što ću vas reformatirati. Ako je to još moguće...

Pat – Znači, nemate vakcinu.

Max – Kako utešno...

Pat – Ali zašto nas, zaboga, držite ovde? Vreme je da nam kažete.

Kim – Bili ste u kontaktu s opasnom osobom.

Max – Mislite... s nekim ko nosi opasan virus?

Kim – Da, na neki način. Čekamo da vidimo jeste li se i vi zarazili...

Dom – Ali nismo dobili nikakvu terapiju!

Kim – Terapija ne postoji.

Dom – Hoćete reći... nikakva medicinska terapija?

Pat – Ali mi nemamo nikakve simptome!

Kim – Reč je o stanju čiji period inkubacije može biti veoma dug.

Dom – A ako stvarno imamo taj virus, šta ćete uraditi s nama?

Kim – Čekamo uputstva.

Dom – Imam osećaj da razgovaram s robotom kojem je tvrdi disk malo oštećen. Jeste li sigurni da možda vi nemate virus?

Pat – Ono što je sigurno jeste da smo ovde zatvoreni već nedelju dana, bez ikakvog kontakta s porodicom...

Dom – Čak ni telefonom!

Pat – Signal je blokiran. Virus se ipak ne prenosi telefonom, zar ne?

Kim – Zavisi koji...

Pat pokaže prema publici.

Pat – A ko su svi ti ljudi koji nas posmatraju?

Kim – I oni su zamorčići.

Pat – I oni? Znači, mi stvarno jesmo zamorčići.

Kim – Želimo da vidimo kako će reagovati nakon dužeg kontakta s teško obolelim osobama poput vas.

Dom – Ali mi s njima uopšte nemamo kontakt!

Kim – Imate. Oni vas čuju. I vide vas.

Max – Osećam se kao hrčak u laboratoriju.

Pat – Da barem imamo točak pa da malo vežbamo.

Kim – Ovo nije igra, verujte mi.

Pat – Ali šta je zapravo taj virus?

Kim – Zapravo... nije baš reč o virusu.

Max – O čemu je onda reč?

Kim – Više o nečemu što se prenosi slušnim ili vizuelnim putem. Ili i jednim i drugim. Oponašanjem, na neki način.

Dom – Aha, sad je odmah mnogo jasnije.

Kim – Neko se u vagonu 13 pred vama ponašao neprikladno, devijantno, a samim tim i opasno.

Pat – Kakvo ponašanje?

Kim – Zaista se ne sećate?

Pat – Ne.

Kim – Niko od vas?

Dom – Ne.

Kim – Videćemo. Upravo ste zato zatvoreni ovde: da proverimo jeste li zarazni.

Pat – Zarazni? Ali rekli ste da nije reč o virusu!

Kim – Ako vam je draže: da proverimo osećate li potrebu da ponovite taj opasni obrazac ponašanja i tako zarazite druge.

Pat – I koliko ćete nas još držati ovde pre nego što budete sigurni da nismo... zarazni?

Kim – Čekamo uputstva. Zasad se pokušajte setiti.

Max – Setiti čega?

Kim – Onoga što ste videli i čuli u vagonu 13. Ostaviću vam još malo vremena da razmislite...

Pat – Ali...

Kim – To je sve za danas. Dragi prijatelji, uskoro ćemo se ponovo videti. A dotad, ako vam nešto zatreba, samo nam recite.

Pat – Da vam kažemo? Kako? Zaključani smo ovde i nemamo nikakav način da komuniciramo sa spoljnim svetom! Čak ni s rum-servisom...

Kim – Ne brinite... Ištite i daće vam se. Tražite i naći ćete...

Dom – Kucajte i otvoriće vam se?

Kim odlazi.

Pat – Setiti se...

Max – Sećate li se vi nečega?

Dom – Ne... A vi?

Pat – Ni ja...

Dom – A i kad bismo se nečega setili, niko to ne bi rekao, zar ne?

Max – A zašto?

Pat (*pokazuje prema publici*) – Podsećam vas da nas slušaju...

Dom – To teško da možemo da zaboravimo.

Max – Kad znate da vas slušaju... manje ste skloni devijantnom ponašanju, zar ne?

Dom – Šta je uopšte devijantno ponašanje?

Pat – Devijantno u odnosu na šta?

Max – To... ne znamo...

Pat – Više ne znamo.

Dom – Nekad smo valjda znali... ali smo zaboravili.

Pauza.

Max – Od svega ovoga ogladnim. A vi?

Max izlazi.

Pat – Taj stvarno misli samo na hranu.

Dom – Pitam se nije li taj idiot ovde da nas nadzire.

Pat – Već nas nadziru, zar ne?

Dom – Onda recimo da nas nadzire iznutra.

Pat – Špijun? To bi mogao biti bilo ko od nas.

Dom – Da... Zašto ne ja?

Pat – Ne mislim da ste jedan od njih.

Dom – Možda ste vi špijunka. I pokušavate me navesti da progovorim.

Pat – Ako je tako, baš mi ne ide. Ne govorite ništa.

Dom – Samo sam oprezan...

Pat – Onda ću ja govoriti.

Dom – Kako želite.

Pat – Rekla sam da se ničega ne sećam, ali... to nije sasvim istina.

Dom – Stvarno?

Pat – Nečega se sećam.

Dom – Slušam vas... (*Pokazuje prema publici.*) Svi vas slušamo...

Pat – Sećam se para koji je sedeo pored nas u vozu.

Dom – Aha...?

Pat – Muškarac je počeo da priča ženi neku priču.

Dom – Priču?

Pat – Priču o luđacima.

Dom – Baš me zanima.

Pat – Luđak pronade ogledalo. Pogleda se i kaže: ovaj idiot mi je odnekud poznat... Drugi uzme ogledalo, pogleda se i odgovori: naravno da ti je poznat, pa to sam ja!

Dom – I vi to zovete pričom o luđacima?

Pat – U svakom slučaju, samo bi luđak mogao da ispriča tako besmislenu priču. Tako su nas uvek učili, zar ne?

Dom – Da...

Pat – A tu ste priču znali i pre nego što sam vam je ispričala...

Dom – Možda.

Pat – Čuli ste je kao i ja, u tom vagonu.

Dom – Recimo da jesam. I šta onda?

Pat – Ženino se lice odjednom... nekako izobličilo. Celo telo počelo joj se tresti, od glave do pete. Otvorila je usta i iz njih je izašao nekakav isprekidan krik.

Dom – Krik? Kakav krik?

Pat – Ha, ha, ha!

Dom – Ha, ha, ha?

Pat – Ha, ha, ha!

Počinje histerično da se smeje.

Dom – Tiše, molim vas... A onda?

Pat – Nije izgledalo kao da pati. On ju je pogledao i počeo da pokazuje iste simptome.

Dom – Znači, ipak je zarazno. I šta se zatim dogodilo?

Pat – Došli su policajci i odveli ih oboje.

Dom – Jasno...

Pat – Naravno da vam je jasno. Bili ste tamo, kao i ja.

Dom – Ne sećam se...

Pat – Nisam špijunka. Možete mi se poveriti.

Pauza. Odvede je u zadnji deo scene, dalje od publike.

Dom – To se zove smeh.

Pat – Molim?

Dom – Ta zarazna bolest čije ste simptome upravo opisali. Zove se smeh.

Pat – Smeh? Šta je to?

Dom – Bolest koju su zdravstvene vlasti uspele da iskorene. Očigledno ne sasvim.

Pat – Ali kakva je to bolest bila?

Dom – Vrlo stara. Stara koliko i čovečanstvo. Simptomi su bili relativno blagi, ali navodili su ljude na nekontrolisano ponašanje. Devijantno, kako oni kažu...

Pat – Ali upravo sam vam ispričala istu priču, a vi se niste nasmejali.

Dom – Drugi put nikad nije tako smešno. A i izgubili smo naviku da se smejemo. Više ne znamo šta je smešno.

Pat – Smešno?

Dom – Smešno. Ili komično. Ono što izaziva smeh. Više ne umemo da se smejemo.

Pat – A vi? Dešava li vam se... da se smejete?

Dom – Mislite potajno? Jer inače... Videli ste šta se dešava onima koje uhvate da se smeju.

Pat – Pa?

Priđe joj i govori tiho.

Dom – Pripadam jednoj grupi.

Pat – Terorističkoj grupi?

Dom – Ako hoćete. Održavamo tajne sastanke. Pričamo viceve i smejemo se. Ili barem pokušavamo...

Pat – Priče o ludacima?

Dom – Zar čovek mora biti lud da bi se rugao vlastima? Ili čak Vrhovnom Vođi...

Pat – Ali kritikovati vlasti je zabranjeno, zar ne? A nepoštovanje prema Vrhovnom Vođi je svetogrđe.

Dom – Nekad je svetogrđe bilo dozvoljeno.

Pat – Kako sve to znate?

Dom – Pronašli smo knjige.

Pat – Knjige?

Dom – I novine.

Pat – Šta je to?

Dom – Kao tablet-računari, samo su slova crnim mastilom otisnuta na papiru.

Pat – Kao na ambalaži?

Dom – A pošto to ne ide preko mreže, nemoguće je kontrolisati.

Pat – I naravno, zabranjeno je.

Dom – Nekad nije bilo... Bilo je to drugo vreme.

Pat – Ne sećam ga se.

Dom – Vreme koje su svi zaboravili. Vlasti su učinile sve da tako bude. Između ostalog, spalile su sve knjige.

Pat – Smeh...

Dom – Govorilo se da je svojstven čoveku. Da ga razlikuje od društvenih životinja poput pčela, mrava ili termita...

Pat – Ostala nam je inteligencija.

Dom – Ali još koliko dugo... Profesori su postali instruktori. Političari su postali reformatori. Informatičari su postali računarci, a već su gotovo računari...

Max se vraća. Prekidaju razgovor i zauzmu ravnodušan izraz.

Pat – Jeste li se dobro najeli?

Dom – Je li bilo dobro?

Max – Odlično.

Pat – Šta je bilo danas?

Max – Pizza.

Dom – Opet?

Pat – Koliko će nas još držati zatvorene ovde i hraniti pizzama?

Max – Ja volim pizzu.

Dom – A da pobegnemo?

Max – Pobeći? Ali to je zabranjeno, zar ne?

Dom – Naravno... Šalio sam se.

Max – Naravno da je zabranjeno. A mogli bismo zaraziti i ljude napolju.

Dom – Publiku, recimo. Trenutno baš ne izgledaju kao da se dobro zabavljaju, ali...

Max – A uostalom, brzo bi vas pronašli...

Dom – Dobro... Šta ćemo onda?

Pat – Je li ostalo pizze?

Max – Pun je zamrzivač. Samo ih treba ubaciti u mikrotalasnu.

Dom – Idem s vama.

Dom i Pat izlaze. Kim se vraća.

Kim – I? Jeste li uspjeli da izvučete kakvu informaciju iz njih?

Max – Ništa... Počinjem da se pitam da li sam baš dobar informator...

Kim – Da, i ja... Dobro... Ali sigurno imate neko mišljenje?

Max – Kakvo mišljenje?

Kim – Šta mislite?

Max – Ništa. Uvek ste mi govorili da previše mislim, Šefice. I da to može biti opasno...

Kim – Uostalom, već imamo dosjee o njima.

Max – A o meni imate dosje?

Kim – Naravno! Čak ste ga sami sastavili, nakon što ste sami sebe prijavili policiji kako biste dobili nagradu. Ne sećate se?

Max – Da, da... Zbog toga sam proveo deset godina na prevaspitavanju, da me vratite na pravi put, kako vi kažete.

Kim – Kad bi svi bili kao vi, imali bismo mnogo manje problema, verujte mi.

Max – Jeste li sigurni da su ti ljudi opasni, Šefice?

Kim – Još sumnjate?

Max – Ne, naravno...

Kim – Pošto niste sposobni da iz njih izvučete ni najmanju informaciju, napisaćete novi izveštaj o sebi. Napravite spisak svih svojih devijantnih misli. Želim ga sutra ujutro na stolu.

Max – Da, Šefice.

Max pogleda oko sebe, pa prema publici.

Kim – O čemu opet razmišljate?

Max – Ni o čemu, uveravam vas.

Kim – Vidim da o nečemu razmišljate! Dakle?

Max – Pitao sam se... Šta je ovo mesto?

Kim – Napušteno pozorište.

Max – Pozorište?

Kim – Mesto na kojem su se ljudi nekad okupljali da bi se zajedno smejali.

Max – Da bi se smejali?

Kim – Tada je to bilo legalno. Moglo se rugati svemu. Čak i vlastima.

Max – Čak i Vrhovnom Vođi?

Kim – Čak i samome sebi.

Max – Srećom, to je doba zauvek završilo.

Kim – Da... Nemojte mi reći da opet o nečemu razmišljate...

Max – Idem da napišem izveštaj.

Max izlazi. Kim prilazi publici.

Kim – A vi, kako ste? Nema zabrinjavajućih simptoma? Nema nekontrolisanih napada smeha? Dobro, ako budete mirni i poslušni, pustićemo vas malo kasnije...

Kim izlazi. Dom i Pat se vraćaju.

Dom – Mislite da je ona?

Pat – Ko?

Dom – Sam! Mislite da je ona špijunka!

Pat – Znači, više ne mislite da bih to mogla biti ja.

Dom – Ne.

Pauza.

Pat – Tog para se veoma dobro sećate.

Dom – Kojeg para?

Pat – Muškarca koji priča priču ženi, a onda se oboje smeju.

Dom – A zašto mislite da se toga sećam?

Pat – Zato što smo taj par bili mi.

Dom – Da, možda. (*Pauza.*) Nikad se pre niste smejali?

Pat – Nisam. Nisam znala šta mi se dešava. Kao da... više nisam imala nikakvu kontrolu... Bilo me pomalo sram.

Dom – Razumem. Prvi put je uvek tako.

Pat – A vi? Jeste li se ranije smejali sa drugim ženama?

Dom – Jesam. S drugim ženama. I s muškarcima. Ponekad i u većem društvu.

Pat – U većem društvu...

Dom – I svidelo vam se?

Pat – Ja... Ne znam...

Dom – Svidelo vam se.

Pat – Da...

Dom – Videćete, posle više ne možete bez toga.

Pat – Upravo me to plaši. Zato su nas i zatvorili ovde, zar ne?

Dom – Da... Ono dvoje nasuprot nama sigurno su bili policajci.

Pat – Oni su nas doveli ovamo. Bili su maskirani, ali prepoznala sam im glasove.

Dom – Znači, znali ste.

Pat – Jesam. Ali zašto ih toliko brine to što se dvoje ljudi smeje?

Dom – Znaj da smeh ima razoran učinak.

Pat – Razoran? Mislite da je opasan za zdravlje?

Dom – Za zdravlje ne. Zapravo bi mogao biti i koristan. Smeh je opasan za njih.

Pat – Zašto?

Dom – Kad se počnete smejati svemu, postajete mnogo manje naivni, a time i mnogo manje poslušni. Smeh je subverzivan...

Pat – A šta će uraditi s nama?

Dom – Ne znam. Plaše nas se.

Pat – Plaše?

Dom – Boje se da je smeh zarazan. I da će ta epidemija odneti ceo sistem. Zajedno s njima...

Pat – Mislite da bi nas mogli ubiti.

Dom – Sigurno su već pomislili na to. Ali ne mogu ubiti baš sve...

Pat – Šta ćemo onda?

Dom – Hoćete da vam ispričam još jedan?

Pat – Još jedan vic?

Dom – Ako već moramo umreti, bolje da umremo od smeha...

Pat – Upozoravam vas, udata sam.

Dom – Ne brinite, smejati se ipak nije isto što i prevariti muža.

Pat – Slušam...

Dom – Dakle, ide ovako...

Pat – Nemojmo ostati ovde, mislim da nas slušaju...

Dom – U pravu ste... Bolje da odemo u moju sobu...

Izlaze. Kim i Max se vraćaju.

Max – Izvolite, Šefice, moj izveštaj.

Kim – Nije baš opširan... Sigurni ste da ništa niste zaboravili?

Max – Potpuno siguran, Šefice.

Kim – Gde su nestali? Nisu valjda pobjegli...

Max – Verovatno su u svojim sobama.

Čuje se glasan smeh Doma i Pat.

Kim – Sad barem znamo na čemu smo.

Max – Da... Očigledno su se zarazili virusom.

Ponovo slušaju njihov smeh, pomalo neprijatno i uznemireno.

Kim – Jeste li se vi ikada smejali?

Max – Nisam. A vi?

Kim – Izgleda bolno, zar ne?

Max – Ne znam, kažem vam da se nikad nisam smejao. Pokušavate me opet uhvatiti u zamku?

Ponovo se čuju provale smeha van scene.

Kim – Ovaj put nemamo izbora. Moramo da obavestimo Vlast...

Mrak.

Treći čin

Kim stoji, još uvek u crnom odelu u maoističkom stilu. Dom, Pat i Max sede. Dom i Pat i dalje nose plavu, ružičastu ili zelenu bolničku odeću pacijenata, dok Max sada nosi beli mantil kakav nosi medicinsko osoblje.

Kim – Dragi prijatelji, pre svega hvala vam što ste se odazvali našem pozivu.

Pat – Kao da smo imali izbora...

Dom – Mi smo zatvorenici!

Kim pročisti grlo i nastavi kao da ništa nije čula.

Kim – Dakle, okupila sam vas ovde radi grupne terapije.

Pat – Hoćete reći ispitivanja...

Kim – Znamo da je dvoje od vas, otkako ste stigli, imalo napad smeha. To dokazuje da je barem jedno od vas bilo zaraženo još pre karantina, a da se drugo zarazilo u kontaktu s prvom osobom.

Dom – Ako to već znate, čemu ova farsa od istrage?

Kim – Od krivaca očekujemo da se sami prijave. To je deo terapije...

Max – Mi, da smo se smejali? Pa mi ni ne znamo šta to znači. Zar ne, prijatelji?

Pat – Dobro, prestanite... Shvatili smo da ste špijun.

Max – Ali uveravam vas da...

Dom – I to vrlo loš špijun.

Max – Dobro, u redu, ubačeni agent možda jesam, ali nisam špijun. Špijuni su oni s pogrešne strane. Mi smo na pravoj strani, zar ne, Šefice?

Kim – Gospodin nije špijun. On je informator.

Dom – A šta ste onda vi, tačno?

Kim – Ja sam vaša reformatorka.

Dom – Reformatorka?

Kim – Ovde sam da vas reformatiram.

Dom – To nije izvorno značenje reči reformator.

Kim – Pogledajte u rečnik pa ćete videti!

Dom – Vi ste taj rečnik potpuno prepisali. Ali pronašao sam primerak stare enciklopedije i znam šta su sve te reči nekad značile.

Kim – Vlast sada određuje značenje svake reči, vodeći računa isključivo o dobrobiti Nacije.

Dom – Sve ste prepisali, čak i Bibliju! Boga ste zamenili Vrhovnim Vođom! I spalili ste sve knjige da ne ostane nikakav trag prošlosti!

Kim – Očigledno ne baš sve, jer ste neke, čini se, pročitali.

Dom – Sve što se danas može čitati nalazi se na ekranu, preko mreže koju u potpunosti kontrolišete.

Pat – Znači, želite da nas reformatirate... Da obrišete tvrdi disk i ponovo instalirate operativni sistem, je li tako?

Dom – I verovatno da instalirate antivirus...

Kim – Smeh stvara vrlo jaku zavisnost. Kad se jednom nasmejete, uvek ćete poželeti da ponovite.

Pat – Po vama je, dakle, smeh neka vrsta droge?

Dom – U svakom slučaju, laka droga.

Kim – Zavisnost o smehu slična je zavisnosti o alkoholu. Nikad se potpuno ne izlečite. Možete da se suzdržavate od smeha, ali iskušenje uvek ostaje.

Max – Jednom alkoholičar, uvek alkoholičar.

Kim – Vi znate o čemu govorite. Poslali su vas na desetogodišnje odvikavanje. Potajno ste pili alkohol. I sami ste se prijavili policiji.

Max – Sad više ne pijem.

Dom – Ali zato jede kao da nema sutra...

Max – Onda je ova terapija nešto poput sastanka anonimnih alkoholičara?

Kim – Upravo tako... Sastanak Anonimnih smejača.

Pat – Čiji je cilj da otkrije one koji se potajno smeju.

Kim – Tačno.

Dom – A kako ćete to da uradite?

Kim – Ispričaću vam priču. Navodno smešnu. Pa ćemo videti ko će od vas početi da se smeje.

Pat – Shvatam. Dakle, test na zarazu.

Dom – Zanimljivo, ali koju god priču ispričali, sumnjam da ćete ikoga nasmejati.

Kim – A zašto?

Dom – Zato što čovek može da se smeje samo s ljudima koji na to pristaju i u dobrom društvu.

Pat – Drugim rečima, kažete nam da će prvi koji se nasmeje završiti u logoru za prevaspitavanje.

Dom – Ili još gore, biti pogubljen.

Kim – Kako ste pogodili?

Pat – Već umirem od smeha...

Kim – Dobro, svejedno ću vam ispričati priču.

Max – Slušamo vas, Šefice.

Kim – Luđak pronade ogledalo. Pogleda se, ugleda svoje lice i kaže: ovaj idiot mi je odnekud poznat. Drugi uzme ogledalo, pogleda se i odgovori: naravno, pa to sam ja.

Max – To je potpuno idiotski.

Kim – Upravo je zato smešno, zar ne? Barem mislim.

Dom – Zavisi i od toga kako se ispriča.

Pat – A još više o tome ko priča.

Kim – Mislite?

Pat – Kad znate da će vas pogubiti ako se nasmejete, to baš i ne pomaže.

Kim – Mislite?

Pat – Pa ne.

Kim – Shvatam šta hoćete da kažete... Onda recimo ovako... prvi koji se nasmeje dobije pljusku! Ko hoće da se igra sa mnom?

Ostali ćute.

Max – Ja ću se igrati s vama, Šefice.

Kim – Dobro... Ako se nasmeješ, gubiš...

Oboje uzmu po čašu vode i otpiju gutljaj, zadržavajući vodu u ustima. Zatim se uhvate za bradu. Dugo ostaju nepomični i tihi, ozbiljno se gledajući ravno u oči. Ostali ih zbunjeno posmatraju. Max se malo-pomalo počinje smeškati, a zatim prasne u smeh i pritom ispljune vodu drugome u lice. Pošto je smeh zarazan, i svi ostali prasnu u smeh.

Kim – Znači, svi su zaraženi...

Dom – Jedan je od naših, smeje se kao i ostali...

Kim (Maxu) – Dobro, vi ste sada stvarno u karantinu.

Max pokušava ponovo da se uozbilji.

Max – Na zapovest, Šefice.

Ali Max ne može da prestane da se smeje.

Kim – Vama je ovo smešno?

Max – Uopšte nije! Mislim, jeste, ali...

Dom – Vidite da i vi možete biti smešni kad hoćete. Tačnije, kad ne želite...

Svi se nastavljaju pomalo histerično smejati. Kim je vidno uznemirena, gotovo prestravljena tim smehom.

Kim – Naređujem vam da se prestanete smejati!

Ali ostali, obuzeti napadom smeha, ne mogu da prestanu. Kim zapuši uši i naglo izađe. Dom, Pat i Max postepeno prestanu da se smeju.

Dom – I? Kakav je osećaj?

Max – Smejati se? Ne znam... Mislio sam da boli. Zapravo je prilično prijatno.

Pat – Veoma prijatno...

Max – U svakom slučaju, čoveku lakne.

Dom – A nekad je čovek smeo da se smeje u javnosti...

Pat – Kako smo uopšte došli do ovoga?

Dom – Počelo je davno i uvodilo se postepeno. Najpre je bilo zabranjeno smejati se nekim stvarima. Religiji, na primer...

Max – I vlastima, naravno.

Dom – Onda su od Vrhovnog Vođe napravili novog Boga i svaka kritika je postala svetogrđe.

Max – Zabranili su i alkohol, jer se pijani ljudi lakše smeju.

Dom – Vlast je sastavila spisak tema kojima je još smelo da se smeje. S godinama je taj spisak postajao sve kraći.

Max – Na kraju su zaključili da je najjednostavnije zabraniti smeh.

Dom – I tako smo malo-pomalo, od toga da nismo smeli da se smejemo svemu, stigli do toga da više nismo smeli da se smejemo ničemu...

Max – Na kraju nismo smeli da se smejemo čak ni sami sebi...

Dom – Ni siromašni više nisu smeli da se smeju sopstvenoj nesreći.

Pat – Ali kako su uspeli da sprovedu tu zabranu?

Dom – Vlasti su smeh proglasile duševnom bolešću. Svako koga bi uhvatili da se smeje odmah bi bio interniran.

Max – I naravno, uklonili su sve što bi moglo da izazove smeh.

Dom – Zabranili su novine, zatvorili pozorišta, zavladala je opšta autocenzura...

Max – Klaunovi, humoristi i glumci smatrani su opasnim teroristima.

Dom – Sa smehom se postupalo kao nekada s gubom. Neke ljude su žive zazidali u sopstvenim kućama jer ih je neko čuo kako se smeju.

Max – Naterali su i celo stanovništvo da nosi maske.

Dom – Navodno radi zaštite od virusa. Zapravo zato da se više ni na čijem licu ne vidi čak ni osmeh. Te maske su postale poput brnjica.

Max – Kao nekad u nekim religijama.

Dom – Pre nego što je Vlast postala jedina religija.

Max – Malo-pomalo više se nije čuo ničiji smeh.

Dom – Zabranom smeha, naravno, zabranili su i kritiku i protest.

Max – Nema više društvenih sukoba, nema političkih rasprava, pa nema ni izbora.

Dom – Kao što je već bilo u mnogim svetovnim ili verskim diktaturama.

Max – Vlast je mislila da je tu bolest zauvek iskorenila. Ali nedavno su se ponovo pojavili pojedinačni slučajevi. Vi ste među njima.

Pat – Šta će uraditi s nama? Ubiti nas?

Max – Pre nego što vas uklone, pošto vas smatraju nepopravljivim smejačima i samim tim neizlečivima, hteli su da vas iskoriste za eksperimente.

Pat – Eksperimente?

Max – Da prouče reakciju publike na kontakt s vama, da posmatraju kako se bolest širi i vide kakvu štetu smeh može da izazove kod zdrave populacije.

Pat pogleda publiku.

Pat – Znači, trebalo je da ih mi nasmejemo?

Dom – Znamo samo nekoliko loših viceva...

Pat – Moraćemo ponovo da naučimo da se smejemo i da nasmejavamo druge.

Pauza.

Max – Ali šta će se dogoditi ako nas Vrhovni Vođa napusti?

Dom – Neće biti kraj sveta. Biće to pre novi početak. Instruktori će ponovo postati profesori. A reformatori će ponovo postati političari...

Max – A informatori poput mene? Ja ništa ne znam da radim! Šta ću postati?

Dom – Ako ništa ne znate da radite, uvek možete postati glumac.

Mrak.

Četvrti čin

Pat zabrinuto hoda amo-tamo. Prilazi publici.

Pat – Ne brinite, uskoro će pustiti i vas. Barem se nadam...

Dom ulazi.

Dom – Ima li šta novo?

Pat – Još ništa. Činilo mi se da napolju čujem neku gužvu. Ali zvuk je vrlo prigušen.

Dom – Pozorišta su uvek dobro zvučno izolovana.

Pat – Gde je nestao špijun?

Dom – Završava pizze...

Pat – Još smo zaključani ovde, odsečeni od sveta. Danima nemamo nikakvih vesti spolja.

Dom – Kad u zamrzivaču više ničega ne bude, umrećemo od gladi. A mislili smo da ćemo umreti od smeha...

Pat – Mislite li da ćemo odavde izaći živi?

Dom – A zar nismo već bili mrtvi i pre ovog karantina...?

Pat – U pravu ste. Jedina prava bolest od koje već dugo bolujemo jeste hronična sumornost.

Dom – A smeh bi pre bio protivotrov.

Max se vraća.

Max – Čujem neke čudne zvukove napolju... A vi?

Dom – Ne...

Sve troje osluškuju.

Pat – Da, možda... Dolazi izdaleka...

Dom – Zvuči kao... eksplozije, zar ne?

Max – Eksplozije? Onda eksplozije smeha.

Kim se vraća. Lice joj je iscrpljeno, a odeća razbarušena. Nosi znak zabrane smeha: na papiru pričvršćenom za okrugli okvir s crvenim rubom nalazi se nasmevano lice poput emotikona, precrtano crvenom crtom.

Max – Ne izgledate dobro, Šefice. Šta se dogodilo?

Kim – Situacija se promenila...

Max – I ne nabolje, koliko vidim.

Kim – Zavisi za koga.

Max – Epidemija se širi?

Kim – Nažalost, prerasla je u pandemiju planetarnih razmera. Potpuno nekontrolisan talas smeha. Opšti napad smeha. Iz svih delova grada stižu vesti o eksplozijama smeha.

Max – Zar je toliko ozbiljno?

Kim – Smeh izbija na svakom uglu. Policija je potpuno nemoćna. Još gore: mnogi su policajci već umrli od smeha... Smeju se dok im se čeljusti ne ukoče. Rebra im pucaju od smeha! Previjaju se od smeha! Padaju od smeha! Smeju se kao luđaci! Valjaju se po podu od smeha! Pišaju od smeha! Plaču od smeha!

Max – A od smeha se može i plakati?

Kim – Znate onu staru izreku: što je više ludaka, to je veselije?

Max – Ne.

Kim – E pa mogu vam reći da je ceo svet poludeo!

Dom – Znači, revolucija je počela...

Kim – Ceo se naš sistem raspada. Vlasti su podnele ostavke, a Vrhovni Vođa napustio je zemlju.

Max – Vrhovni Vođa? A kuda je otišao?

Kim – Zatražio je politički azil u Vatikanu. Tamo barem ne rizikuje da umre od smeha.

Pat – A šta ćete uraditi s nama?

Kim – Više nema smisla držati vas u karantinu. Slobodni ste.

Dom – Konačno... Jedva čekam to videti. Ljude koji se smeju na ulici, u javnom prevozu, a možda sutra i u bioskopima i pozorištima.

Kim – Meni to uopšte nije smešno.

Pat – Hajde! Dođite da se smežete s nama!

Dom – Znate li ovaj? To je priča o luđaku koji je celom svetu hteo da zabrani smeh...

Max – A na kraju se upravo on guši od smeha.

Ostali prasnu u glasan smeh. I Kim obuzme nervozan napad smeha koji ubrzo prelazi u grčeve, pa se sruši. Pat se sagne nad njom.

Pat – Mrtva je! Znači, stvarno se može umreti od smeha?

Max – To je pojava koju smo nedavno primetili. Funkcionere Vlasti smesta pokosi gromoglasan smeh.

Dom – Zato su po svaku cenu hteli da zaustave epidemiju.

Pat (*Maxu*) – Ali vi niste umrli.

Max – Verovatno zato što ni sam više nisam verovao u to...

Dom – Na neki ste način već bili vakcinisani. Kao i mi!

Pat – Znači, slobodni smo?

Dom – Ponovo se smemo smejati svemu!

Pat – A mi smo mislili da smo ovde zbog ptičje gripe ili Tsingtaovirusa.

Max – Šta ćemo sada?

Dom – Ponovo ćemo naučiti da se smejemo. Ponovo ćemo naučiti da živimo.

Pat – Pomalo me strah...

Dom – To je normalno. U početku oslobođeni robovi ne znaju šta bi sa slobodom.

Max – Smem li ponovo da počnem da pijem?

Pat – Naravno! Ali možda vam više neće ni trebati.

Max – Divno! Ali istina je, od toga se čoveku malo zavrti u glavi.

Dom – Da... Mi smo golubovi mađioničara koji je umro.

Max – Šta bi to trebalo da znači?

Dom – Rođeni smo iz mađioničarskog trika. Ali mađioničara koji nas je izvukao iz ništavila više nema. Ne znamo ništa o iluziji koja nas je stvorila i više ne znamo šta bismo sa svojim krilima...

Pat – Lepo ste to rekli.

Dom – To je poezija.

Pat – Poezija?

Dom – Još jedna stvar koju su zabranili.

Pat – Ima li još takvih stvari?

Dom – Mnogo toga! Orgazam, na primer. Ni vi ne znate šta je to?

Pat – Rekla sam vam, udata sam...

Dom – Pokazaću vam posle, nasamo... Videćete. Orgazam je za ljubav ono što je smeh za inteligenciju ili kihanje za prehladu. Ne leči, ali odmah donosi olakšanje.

Kim dolazi k sebi.

Pat – Vidi, ipak nije sasvim mrtva.

Max – Valjda ni ona više nije previše verovala u to.

Kim – Šta mi se dogodilo?

Pat – Imali ste napad smeha. Ne brinite, sad će sve biti u redu.

Max – A publika? Zaboravili smo na njih.

Dom – Sad kad opet smemo da ih nasmejavamo bez straha od kazne...

Max – Smemo, Šefice?

Kim – Ipak smo u pozorištu.

Dom – Onda ćemo morati da smislimo nove viceve.

Kim – Da, jer onu priču o luđacima koji se gledaju u ogledalo još uvek nisam shvatila...

Dom – Zapravo, to je simbolična priča.

Kim – Simbolična? A šta je sad to?

Dom – Humor je ogledalo. Ogledalo koje glumci pružaju publici kako bi mogla da se smeje sopstvenim manama.

Pat – I svi možemo da se prepoznamo u tom ogledalu.

Dom – Svi. Osim luđaka, koji radije razbiju ogledalo nego da vide izobličeno lice koje im ono vraća.

Max – Onda se smejmo!

Dom – To je naša sloboda. I da citiram jednog humorista iz prošlog veka: sloboda se istroši samo ako se njome ne služimo.

Pat – Smejmo se zajedno, ali smejmo se svemu...

Max – Jer ako se danas ne smemo smejati svemu, sutra se možda više nećemo smeti smejati ničemu.

Max zgrabi znak zabrane smeha i nabije ga Kim na glavu. Svi prasnu u glasan smeh koji se može pojačati unapred snimljenim smehom.

Mrak.

Kraj

O autoru

Jean-Pierre Martinez rođen je 1955. godine u Auvers-sur-Oiseu (Francuska). Karijeru je započeo kao bubnjar u nekoliko rok grupa, a zatim je radio kao semiolog u oblasti oglašavanja. Nakon toga počeo je da piše scenarije za televiziju, pre nego što se posvetio pozorištu i pisanju drama. Napisao je gotovo stotinu televizijskih scenarija i isto toliko pozorišnih dela, od kojih su neka već postala klasici (Petak 13., Strip Poker). Jedan je od najizvođenijih savremenih dramskih pisaca u Francuskoj i drugim frankofonim zemljama. Njegove drame prevedene su na brojne jezike i izvode se na pozornicama širom sveta.

Amaterske i profesionalne pozorišne grupe koje traže dramske tekstove za izvođenje mogu besplatno preuzeti dela Jean-Pierrea Martineza sa njegovih internet stranica:

<https://jeanpierremartinez.net>

Međutim, prava na izvođenje, koja predstavljaju pravičnu naknadu za autorov rad, zakonska su obaveza. Bez obzira na to da li ste amater ili profesionalac, morate zatražiti odobrenje za izvođenje dela i platiti odgovarajuću autorsku naknadu za produkciju.

Jean-Pierrea Martineza zastupa Francusko društvo autora (SACD).

Za kontakt sa Jean-Pierreom Martinezom i podnošenje zahteva za odobrenje za izvođenje jednog od njegovih dela, molimo vas da koristite kontakt obrazac na njegovim internet stranicama:

<https://jeanpierremartinez.net/en/contact-2/>

Ovaj tekst je zaštićen autorskim pravom. Svako neovlašćeno reprodukovanje, prilagođavanje ili korišćenje dela podleže važećim propisima o autorskom pravu.

Avinjon – septembar 2026.

ISBN 978-2-38602-498-6

<https://jeanpierremartinez.net>

Drama dostupna za besplatno preuzimanje